

ভাৰতীয় আৰ্য্যভাষাৰ বিভিন্ন স্তৰৰ নিৰ্বাচিত পাঠ

ক) সংস্কৃত নীতিশতক শ্লোক (১-৫)

নীতিশতকম্ (Nitisatakam) হৈছে প্ৰাচীন ভাৰতীয় সাহিত্যৰ মহান কবি আৰু দাৰ্শনিক ভৰ্তৃহৰিৰ দ্বাৰা ৰচিত এক অমৰ নীতিকাব্য। এইখন নীতিশাস্ত্ৰ আৰু ব্যৱহাৰিক জ্ঞানৰ এক অমূল্য সংকলন, য'ত জীৱন ধাৰণৰ শুদ্ধ পথ, ব্যক্তিত্ব বিকাশ, সামাজিক সম্পৰ্ক আৰু সঠিক সিদ্ধান্ত ল'বলৈ প্ৰয়োজনীয় উপদেশসমূহ ধুনীয়া শ্লোকৰ ৰূপত ডাঙি ধৰা হৈছে।

ভৰ্তৃহৰিৰ প্ৰসিদ্ধ 'শতকব্ৰজ' (তিনিখন ১০০ শ্লোক থকা গ্ৰন্থ)-ৰ ভিতৰত নীতিশতকম্ অন্যতম। বাকী দুখন হৈছে 'শৃঙ্গাৰশতকম্' আৰু 'বৈৰাগ্যশতকম্'।

নীতিশতকমৰ মূল বিষয়বস্তু (পদ্ধতি/পৰ্ব)

নীতিশতকমত মুঠ ১০০ তকৈয়ো অধিক (প্ৰায় ১১১ টা) শ্লোক আছে। কবি ভৰ্তৃহৰিয়ে এই শ্লোকসমূহক মানৱ জীৱনৰ বেলেগ বেলেগ দিশৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কেবাটাও 'পদ্ধতি' বা ভাগত বিভক্ত কৰিছে:

- মঙ্গলাচৰণ: পৰমব্ৰহ্মৰ বন্দনাৰে গ্ৰন্থৰ শুভাৰম্ভ।
- মূৰ্থ পদ্ধতি: মূৰ্থ আৰু অহংকাৰী লোকৰ লক্ষণ, তেওঁলোকৰ আচৰণ আৰু তেওঁলোকক পতিয়ন নিওৱাৰ অসম্ভৱতা।
- বিদ্বৎ পদ্ধতি: প্ৰকৃত জ্ঞানী আৰু পণ্ডিতসকলৰ গুৰুত্ব, তেওঁলোকৰ বিনম্ৰতা আৰু সন্মান।
- মান-শৌৰ্য পদ্ধতি: স্বাভিমান, সাহস আৰু আত্মসন্মানৰ গুৰুত্ব।
- অৰ্থ পদ্ধতি: ধন-সম্পত্তিৰ শক্তি, ইয়াৰ সৎ ব্যৱহাৰ আৰু কৃপণতাৰ পৰিণাম।
- দুৰ্জন পদ্ধতি: কুটিল আৰু দুষ্ট লোকৰ স্বভাৱ আৰু তেওঁলোকৰ পৰা আঁতৰত থকাৰ পৰামৰ্শ।
- সুজন পদ্ধতি: সৎ, সৰল আৰু মহৎ লোকসকলৰ গুণাৱলী।
- পৰোপকাৰ পদ্ধতি: আনৰ নিস্বার্থ সেৱা আৰু সমাজৰ কল্যাণ সাধনৰ মহত্ব।
- ধৈৰ্য (বা মহিম) পদ্ধতি: বিপদৰ সময়ত ধৈৰ্য ধাৰণ আৰু প্ৰতিকূল পৰিস্থিতিতো নিজৰ পথৰ পৰা বিচলিত নোহোৱাৰ শিক্ষা।
- দৈৱ (বা ভাগ্য) পদ্ধতি: জীৱনত ভাগ্য আৰু কৰ্মৰ ভূমিকা।
- কৰ্ম পদ্ধতি: কৰ্মৰ শ্ৰেষ্ঠতা আৰু নিজৰ দায়িত্ব সঠিকভাৱে পালন কৰাৰ উপদেশ।

নীতিশতকমৰ মুখ্য বৈশিষ্ট্যসমূহ

১. ব্যৱহাৰিক নীতি শিক্ষা: কেৱল ধৰ্মীয় উপদেশ নহয়, সংসাৰত কেনেকৈ চলিব লাগে (ধনী-দুখীয়া, বন্ধু-শত্ৰু, পণ্ডিত-মূৰ্খ আদিৰ লগত সংস্পৰ্শ) তাৰ অতি বাস্তব সন্মত পথ দেখুওৱা হৈছে।
২. উপমা আৰু অলংকাৰৰ সুন্দৰ ব্যৱহাৰ: কঠিন তত্ত্ব আৰু নীতিক বুজাবলৈ কবিয়ে দৈনন্দিন জীৱনৰ ধুনীয়া উদাহৰণ আৰু উপমা ব্যৱহাৰ কৰিছে (যেনে: বালিত তেল বোৱা, পদ্মপাতত পানীৰ টোপাল ইত্যাদি)।
৩. সৰল আৰু কাব্যিক ভাষা: সংস্কৃত সাহিত্যত ভৰ্তৃহৰিৰ ভাষা অতি সহজ, সুৰীয়া আৰু চিৰন্তন সত্যৰে পৰিপূৰ্ণ।

অসমীয়া সমাজত জনপ্ৰিয় "অল্পবিদ্যা ভয়ংকৰী" বা "সৎসংগতিৰ প্ৰভাৱ" আদি সংস্কাৰমূলক নীতি-কথাৰ মূল উঁহ এই নীতিশতকমতেই পোৱা যায়।

ভৰ্তৃহৰিৰ নীতিশতকম্ (Nitisatakam) সংস্কৃত সাহিত্যৰ এক অমূল্য ৰত্ন। ইয়াত জীৱন, সমাজ, আৰু মানৱ চৰিত্ৰৰ বিভিন্ন দিশ সুন্দৰভাৱে ডাঙি ধৰা হৈছে। নীতিশতকমৰ প্ৰথম ৫ টা শ্লোক মূল সংস্কৃত, অসমীয়া অনুবাদ আৰু বিস্তৃত ব্যাখ্যাসহ তলত আগবঢ়োৱা হ'ল:

১. মঙ্গলাচৰণ (পৰমব্ৰহ্মৰ বন্দনা)

মূল শ্লোক:

দিক্কালাদ্যনৱচ্ছিন্নানন্তচিন্মাত্ৰমূৰ্তয়ে।

স্বানুভূত্যেকমানায় নম শান্তায় তেজসে ॥ ১ ॥

অসমীয়া অৰ্থ:

যি স্থান (দিক) আৰু কালৰ সীমাৰে আবদ্ধ নহয়, যি অনন্ত আৰু কেৱল জ্ঞান স্বৰূপ, যাক কেৱল নিজৰ অনুভূতিৰ দ্বাৰাহে উপলব্ধি কৰিব পাৰি—সেই শান্ত আৰু জ্যোতিৰ্ময় পৰমব্ৰহ্মক মই প্ৰণাম জনাইছোঁ।

বিস্তৃত ব্যাখ্যা:

কবি ভৰ্তৃহৰিয়ে নীতিশতকৰ আৰম্ভণিতে কোনো নিৰ্দিষ্ট ধৰ্মীয় দেৱ-দেৱীৰ পৰিৱৰ্তে সৰ্বব্যাপী চিদানন্দ পৰমব্ৰহ্মৰ বন্দনা কৰিছে। সাধাৰণ বস্তু স্থান আৰু সময়ৰ দ্বাৰা সীমাবদ্ধ, কিন্তু নিৰ্গুণ ব্ৰহ্ম অনন্ত। ঈশ্বৰক কোনো বাহ্যিক প্ৰমাণেৰে দেখা নাযায়; ধ্যান আৰু আত্ম-অনুভূতিৰ দ্বাৰাহে তেওঁক বুজিব পৰা যায়। এনে শাস্তিময় জ্ঞানৰাশিক প্ৰণাম জনাই গ্ৰন্থখনি শুভাৰম্ভ কৰা হৈছে।

২. মূৰ্ত্তৰ পৰীক্ষা (অজ্ঞতাকৰ স্বভাৱ)

মূল শ্লোক:

বোধাৰো মৎসৰগ্ৰস্তাঃ প্ৰভাৱঃ স্ময়দূষিতাঃ।

অবোধোপহতাস্থান্যে জীৰ্ণমঙ্গ্ৰে সুভাষিতম্ ॥ ২ ॥

অসমীয়া অৰ্থ:

জ্ঞানীসকল ঈৰ্ষাৰে গ্ৰস্ত, প্ৰভু বা ৰজাসকল অহংকাৰেৰে দূষিত, আৰু সাধাৰণ মানুহ অজ্ঞতাৰ দ্বাৰা পীড়িত। সেয়েহে সুভাষিতসমূহ (সুন্দৰ নীতি-বাক্যবোৰ) মোৰ শৰীৰৰ ভিতৰতে লীন হৈ থাকিল (কোনেও শুনিব পাৰা বুজিবলৈ চেষ্টা নকৰিলে)।

বিস্তৃত ব্যাখ্যা:

ইয়াত কবিৰ মনৰ খেদ প্ৰকাশ পাইছে। বিশ্বত নীতিবাক্য বোৰ মানুহক জ্ঞান দিবলৈ প্ৰস্তুত কৰা হয়, কিন্তু সেয়া গ্ৰহণ কৰোঁতা কম। পণ্ডিতসকলে আনৰ বিদ্বেষ দেখি হিংসা কৰে; প্ৰভাৱশালী ধনী লোকসকলে অহংকাৰৰ বাবে কাৰো কথা নুশুন; আৰু সাধাৰণ অশিক্ষিত লোকে নীতিবচন ধাৰণ কৰিব নোৱাৰে। এই পৰিস্থিতিত ভাল নীতি-কথা হৃদয়ৰ ভিতৰতে ৰৈ যায়।

৩. অজ্ঞতাক সৈমান কৰাৰ কঠিনতা

মূল শ্লোক:

অজ্ঞঃ সুখম আৰাধ্যঃ সুখতৰম আৰাধ্যতে বিশেষজ্ঞঃ।

জ্ঞানলৱদুৰ্বিদগ্ধং ব্ৰহ্মাপি তং ন ৰঞ্জয়তি ॥ ৩ ॥

অসমীয়া অৰ্থ:

অজ্ঞ বা একেবাৰে একো নজনা মানুহক সহজে পতিয়ন নিয়াব (বুজাব) পৰা যায়, প্রকৃত অভিজ্ঞ লোকক আৰু অধিক সহজে পতিয়ন নিয়াব পৰা যায়। কিন্তু অলপ কথা জানি নিজকে বৰ জ্ঞানী বুলি ভাবি থকা (অল্পবিদ্যা ভয়ংকৰী) মূৰ্খক স্বয়ং ব্রহ্মায়ো পতিয়ন নিয়াব নোৱাৰে।

বিস্তৃত ব্যাখ্যা:

ভৰ্তৃহৰিয়ে মানুহক তিনিটা ভাগত ভগাইছে:

1. একো নজনা লোক: তেওঁলোক সৰল, গতিকে সহজে শিকা বহাই দিলে বুজি পায়।
2. বিশেষজ্ঞ লোক: তেওঁলোক যুক্তিবাদী আৰু প্রকৃত জ্ঞানী, গতিকে সত্য কথা তৎক্ষণাত গ্ৰহণ কৰে।
3. জ্ঞানলৱদুৰ্বিদগ্ধ (অল্পজ্ঞানী অহংকাৰী): এই লোকসকলে অলপ জেনেই নিজকে পণ্ডিত ভাবে। তেওঁলোকৰ সংস্কাৰ কৰা একেবাৰে অসম্ভৱ। আনকি স্বয়ং ব্রহ্মা অহা হলেও তেওঁলোকৰ ভ্ৰান্ত ধাৰণা ভাঙিব নোৱাৰে।

৪. মূৰ্খৰ হঠকাৰিতা (অসম্ভৱকো সম্ভৱ কৰাৰ চেষ্টা)

মূল শ্লোক:

প্ৰসহ্য মণি মুদ্ধৰে মকৰবজ্ৰদংষ্ট্ৰান্তৰাত্

সমুদ্ৰম অপি সন্তৰে প্ৰচলদূৰ্মিমালাকুলম্।

ভূজঙ্গম অপি কোপিতং শিৰসি পুষ্পৱদ্ধাৱয়েৎ

ন তু প্ৰতিনিৱিষ্টমূৰ্খজনচিত্তম্ আৰাধয়েৎ ॥ ৪ ॥

অসমীয়া অৰ্থ:

হৈতে পৰে কোনোবাই বলপূৰ্বকৈ কুমিৰৰ মুখৰ দাঁতৰ ফাঁকৰ পৰা ৰত্ন উলিয়াই আনিব পাৰে, প্ৰচণ্ড উত্তাল তৰংগময় সমুদ্ৰও সাঁতুৰি পাৰ হ'ব পাৰে, ক্ৰুদ্ধ সৰ্পক ফুলৰ মালাৰ দৰে মূৰত ধাৰণ কৰিবও পাৰে; কিন্তু এজন জেদী মূৰ্খ মানুহৰ মনক সম্ভষ্ট বা ৰাজি কৰোৱাটো কাহানিও সম্ভৱ নহয়।

বিস্তৃত ব্যাখ্যা:

কবিয়ে অতিৰঞ্জিত অলংকাৰ (Atishayokti) ব্যৱহাৰ কৰি মূৰ্খৰ জেদ বুজাইছে। হিংস্ৰ কুমিৰৰ মুখৰ পৰা মণি অনা, ধুমুহাৰ সমুদ্ৰ সাঁতুৰি পাৰ হোৱা, বা বিষাক্ত সাপক ফুলৰ দৰে পিন্ধাটো যদিও অতীব ভয়ংকৰ আৰু অসম্ভৱপ্ৰায় কাম—তথাপিহে কৌশলেৰে হয়তো এয়া সম্ভৱ হ'ব পাৰে। কিন্তু এজন জেদী আৰু অহংকাৰী মূৰ্খ মানুহক নিজৰ ভুল বুজোৱা বা তেওঁক পতিয়ন নিয়োৱাটো পৃথিৱীৰ আটাইতকৈ অসম্ভৱ কাম।

৫. বালিত তেল উলিওৱাৰ দৰে নিষ্ফল প্ৰয়াস

মূল শ্লোক:

লভেত সিকতাসু তৈলম অপি পীড়য়ন পিড়নতঃ

পিবেচ্ছ মৰুতৃষিকাসু সলিলং পি পাসাদিতঃ।

কদাচিদ অপি পৰ্যটঙ্কশৰিষাণম্ আসাদয়েৎ

ন তু প্ৰতিনিৱিষ্টমূৰ্খজনচিত্তম্ আৰাধয়েৎ ॥ ৫ ॥

অসমীয়া অৰ্থ:

প্ৰচেষ্টা চলালে কোনোবাই বালি চেপি তেল উলিয়াব পাৰে, পিয়াহত আতুৰ হৈ মৰীচিকাক পানী ভাবি পি খাব পাৰে, নাইবা ভ্ৰমণ কৰি ক'ৰবাত খৰগোছৰ শিং (যিটো প্ৰকৃততে নাই) বিচাৰি পাবও পাৰে; তথাপিও কোনো দুৰাশ্ৰয়ী (জেদী) মূৰ্খ মানুহৰ চিত্তক আনন্দিত বা পতিয়ন নিয়াব নোৱাৰি।

বিস্তৃত ব্যাখ্যা:

প্ৰকৃতিৰ নিয়ম অনুসৰি বালিত তেল নাথাকে, মৰীচিকা পানী নহয়, আৰু খৰগোছৰ শিং নাথাকে। এইবোৰ
অস্তিত্বহীন কথা। কিন্তু অতিশয় প্ৰচেষ্টাৰ দ্বাৰা যদি ক'ৰবাত এনেবোৰ অলৌকিক ঘটনা ঘটিও যায়, তথাপিও যি
মূৰ্খই নিজৰ অসত্য কথাত জেদ ধৰি থাকে, তাক সত্য বুজোৱাটো তাতোকৈও কঠিন। অসাৰ যুক্তি দিয়া মূৰ্খৰ
সৈতে তৰ্ক কৰা বা তেওঁক পতিয়ন নিয়াবলৈ চেষ্টা কৰাটো একেবাৰে সময়ৰ অপচয়।